

1. Selitä LYHYESTI mutta ytimekkäästi
- Termodynamiikan pääsäännöt.
  - Faasidiagrammi.
  - Ekvipartitioteoreema.
  - Kvanttistatistiikan klassinen raja.
  - Mayer-kehitemä (viriaalikerhoimet).
  - Efektiivinen kenttä.
2. Olkoon magneettisen järjestelmän tilamuuttujina vuontiheys B , magnetoituminen M , lämpötila T ja entropia S .
- Kirjoita termodynaamisten potentiaalien (U , H , F , G) differentiaalit ja Maxwellin relaatiot.
  - Johda yhtälöt:

$$TdS = C_M dT - T \left(\frac{\partial B}{\partial T} \right)_M dM = C_B dT + T \left(\frac{\partial M}{\partial T} \right)_B dB$$

$$C_B - C_M = T \frac{\left[\left(\frac{\partial M}{\partial T} \right)_B \right]^2}{\left(\frac{\partial M}{\partial B} \right)_T}$$

3. a) Olkoon hiukkasen spin $1/2$. Stern-Gerlach-suodatin päästää läpi vain hiukkaset, joille $S_z = +1/2$. Myöhemmin mitataan S_x . Mikä on keskiarvo ja keskihajonta?
- b) Stern-Gerlach-suodatin läpäisee hiukkaset, joille $S_z = +1/2$ ja $S_z = -1/2$ todennäköisyyksillä P_+ ja P_- . Tällöin yleensä oletetaan, että tiheysmatriisi on

$$\hat{\rho}(0) = \begin{pmatrix} P_+ & 0 \\ 0 & P_- \end{pmatrix}.$$

Onko oletus hyvin perusteltu.

4. a) Johda kanonisen joukon tiheysoperaattori ja partitiofunktio maksimoimalla entropian lauseke $S = -k_B \text{Tr}(\hat{\rho} \ln \hat{\rho})$ siten, että ehdot $\text{Tr}(\hat{\rho}) = 1$ ja $\text{Tr}(\hat{\rho} \hat{H}) = U$ toteutuvat.
- b) Olkoon f_k tilan k keskimääräinen miehitysluku. Tilan k energia olkoon ϵ_k . Tarkastellaan suurkanonista joukkoa. Osoita, että Bose- ja Fermi-jakauma maksimoivat seuraavan entropian lausekkeen sopivin reunaehdoin:

$$\frac{S^\mp}{k_B} = - \sum [f_k \ln(f_k) \pm (1 \mp f_k) \ln(1 \mp f_k)]$$

Vastaako + tapaus Bose- vai Fermi-jakaumaa?